

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Van erebaantje tot bemiddelaar: de veranderende positie van de burgemeester

Bruijn, T. de

Citation

Bruijn, T. de. (2009). Van erebaantje tot bemiddelaar: de veranderende positie van de burgemeester. *Bestuurskundige Berichten*, 24(3), 20-21. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3211843>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3211843>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Van erebaantje tot bemiddelaar

De veranderende positie van de burgemeester

Zowel op maatschappelijk gebied als binnen de gemeentelijke organisatie is de rol die de burgemeester vervult aan het veranderen. Dit komt door een aantal ontwikkelingen die hebben plaatsgevonden op verschillende terreinen. De vraag is wat de oorzaken zijn van deze verandering en hoe de burgemeester het ambt in de toekomst op een goede manier kan vormgeven.

Thijs de Bruijn

Het burgemeesterschap werd lange tijd gezien als een erebaantje. Aan het begin van de 20ste eeuw werd het burgemeesterschap meestal van vader op zoon overgedragen. Vaak waren de burgemeesters afkomstig uit ambtelijke kringen met een voorgeschiedenis als gemeenteambtenaar. De jaren na de oorlog stonden in het teken van de professionalisering van het lokaal bestuur. Hierdoor veranderde de functie van de burgemeester: hij werd de echte leider van het lokaal bestuur. Terwijl er door de jaren heen steeds meer beleidsinhoudelijke portefeuilles overgenomen zijn door wethouders, is de burgemeester verantwoordelijk gebleven voor de openbare orde en veiligheid.

Veranderingen

Er zijn op verschillende terreinen ontwikkelingen geweest die de rol van de burgemeester hebben beïnvloed en daardoor het burgemeestersambt hebben veranderd. Deze ontwikkelingen kunnen worden onderverdeeld in sociaal-maatschappelijke en bestuurlijke veranderingen.

Belangrijk verschijnsel op maatschappelijk gebied is de multiculturele samenleving. De burgemeester heeft als taak de sociale cohesie binnen een gemeente te versterken. Dit wordt bemoeilijkt door de vervaging van sociale en etnische grenzen. Door economische en politieke bevolkingsbewegingen ontstaat er een zeer diverse bevolking. En dat vraagt om een burgemeester die een bindende rol speelt.

Een ander verschijnsel is dat burgers steeds meer gaan verwachten van het lokaal bestuur en daardoor ook van de burgemeester. De bevolking wordt steeds kritischer en mondiger. Eén van de oorzaken hiervan is dat informatievoorzieningen van de gemeente beter en groter worden door technologische ontwikkelingen. De bestuurders en de burgers staan hierdoor dicht bij elkaar. Ook kunnen traditionele media bestuurders steeds makkelijker bereiken. Daarmee moet de burgemeester, als eerste woordvoerder van de gemeente, goed mee kunnen omgaan. Want juist dan zal hij door de burgers worden beoordeeld.

‘Door de opkomst van de netwerksamenleving is de positie van de burgemeester kwetsbaarder geworden’

Netwerksamenleving

Nederland wordt steeds meer een netwerksamenleving. Dit betekent dat er bij een besluitvormingsproces meer actoren een rol spelen. Hierdoor is overleggen, samenwerken en consensus zoeken noodzakelijk. Er

wordt gehandeld in een veld met publieke en private organisaties. Aan de burgemeester de taak om ook hier een bindende rol te spelen en het proces te sturen. Een voorbeeld hiervan zijn de veiligheidshuizen in Nederland. Hier wordt relevante informatie uitgewisseld tussen medewerkers van de gemeente, politie, OM, de sociale dienst en nog andere instanties. Door de hoeveelheid aan actoren op publiek en privaat terrein, moet de burgemeester besturen via horizontale en verticale netwerken. Dit wordt met een modern woord ‘Governance’ genoemd. Deze nieuwe ontwikkeling zorgt er voor dat de burgemeester minder autonoom kan opereren.

Een tweede bestuurlijke ontwikkeling is regionalisering en internationalisering. Meer vraagstukken worden op een hoger niveau besproken waardoor de burgemeester een rol als ambassadeur van de gemeente op zich moet nemen. Er kan sprake zijn van verschillende belangen op regionaal en lokaal niveau. De burgemeester kan hierdoor in conflict komen met het lokale bestuur. Doordat er op regionaal niveau besluiten worden genomen verdwijnt er een stukje autonomie van het lokaal bestuur.

Beeldvorming

De zichtbaarheid van de burgemeester is bovendien gegroeid door het toegenomen aantal bevoegdheden op het gebied van openbare orde en veiligheid. Een andere reden is dat de media veel meer aanwezig zijn dan vroeger. Zij spelen een grote rol in de beeldvorming van de burgers. Daarnaast neemt de gemeente meer regietaken op zich waardoor zij wordt aangesproken als eerste overheid.

De burgemeester is de afgelopen jaren kwetsbaarder geworden. Ten eerste heeft de raad de bevoegdheid gekregen om de burgemeester weg te sturen. Ten tweede zorgt de opkomst van de netwerksamenleving ervoor dat burgemeesters keuzes moeten maken. Kiezen ze ervoor om op de lange termijn op strategieën te focussen of houden ze zich bezig met het mobiliseren van middelen voor de uitvoering van beleid. Tenslotte hebben burgers hogere verwachtingen die de burgemeester moet zien te realiseren.

Zwaarder en dynamischer

Door al deze ontwikkelingen wordt het burgemeestersambt steeds zwaarder en dynamischer. Om als burgemeester de taken nog beter tot uitvoer

te brengen kunnen er een aantal veranderingen in overweging worden genomen.

Ten eerste moet er gekeken worden naar de benoeming van de burgemeester. Die geschiedt door de Kroon op voordracht van de commissaris van de Koningin in de desbetreffende provincie. Per gemeente verschillen de kwaliteitseisen die van de burgemeester verwacht worden. Daarom zou het goed zijn als de raad vooraf een profielschets zou maken van eigenschappen waar een nieuwe burgemeester aan moet voldoen. Vervolgens kan bij de selectie van kandidaten rekening worden gehouden met de profielschets.

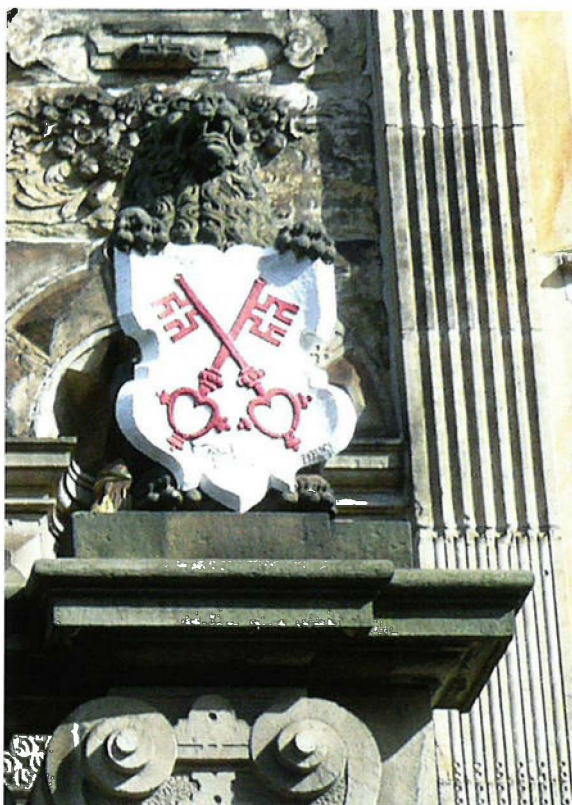
‘Het zou goed zijn als de raad vooraf een profielschets maakt van eigenschappen waar een nieuwe burgemeester aan moet voldoen’

Geen beste manier

De stijl van leidinggeven is ook belangrijk. Leiderschap kan worden onderscheiden in sterk en zwak leiderschap. Sterkleiderschap wordt geassocieerd met richtinggevend en individueel leiderschap. Zwak leiderschap wordt geassocieerd met verbindend en bemiddelend leiderschap. De beste manier van leidinggeven bestaat niet, elke situatie vraagt om een andere aanpak. Zwak leiderschap kan in een netwerksamenleving soms effectiever zijn, maar de roep om sterk leiderschap is in de samenleving steeds meer aanwezig.

Tenslotte zouden de burgemeester en wethouders verder kunnen professionaliseren. Dit kan gebeuren op het gebied van publiek leiderschap, rolopvattingen van burgemeesters, openbare orde en veiligheid en de communicatie.

Afhankelijk van hoe de maatschappelijke en bestuurlijke vernieuwingen zich verder ontwikkelen zal de rol en de taak van de burgemeester veranderen. Professionalisering en de stijl van leiding geven zullen hierdoor in de toekomst belangrijker worden. Aan het college en de raad de taak om een duidelijke profielschets te maken voor de volgende burgemeester.

“Sleutels” van Leiden

- Nederlands genootschap van Burgemeesters (2009), Tussen trends en toekomst; verkenning naar de ontwikkeling van de burgemeesterfunctie, NGB.
- <http://www.minbzk.nl/onderwerpen/openbaar-bestuur/politieke/burgemeesters>
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2009), Notitie: Burgemeester en Veiligheid.
- Cachet, L. (2003), De veranderende positie van de burgemeester: over kloof tussen formeel en feitelijk. “In Houtman, D., Steijn, B. en Male, J. van, Cultuur telt: sociologische opstellen voor Leo d’Anjou Maastricht: Shaker Publishing BV.
- Kamerstukken II, 2008/09, 28 684, nr. 178 (Eerste voortgangsrapportage van het project Veiligheid begint bij Voorkomen).